

Klimat- och näringslivsdepartementet
KN2025/00327

Yttrande över promemorian Ett utvidgat näringsförbud på grund av brott (Ds 2024:35)

Mot bakgrund av de intressen Sundsvalls tingsrätt har att beakta lämnas
följande yttrande.

Inledning

Tingsrätten vill inledningsvis framhålla att utrednings- och remisstiden har varit kort. Den korta remisstiden har medfört svårigheter för tingsrätten att i tillräcklig utsträckning kunna uppmärksamma och analysera konsekvenserna av förslaget. Med de inledande anmärkningarna lämnar tingsrätten följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Tingsrätten instämmer i utredningens slutsats att företag inte ska kunna användas som brottsverktyg. Det kan dock konstateras att de föreslagna ändringarna utgör en begränsning av den grundlagsskyddade näringsfriheten vilket innebär att mycket noggranna överväganden måste göras inför ett sådant införande. Utredningens förslag innebär en stor utvidgning av vilka som kan meddelas ett näringsförbud. Den nuvarande regleringen om näringsförbud riktar sig mot den som grovt missbrukar näringsfriheten medan den föreslagna ändringen träffar en personkrets som exempelvis aldrig ens drivit en näringsverksamhet. Enligt tingsrätten är motiveringen till varför inskränkningarna skulle skydda angelägna allmänna intressen skriven i svepande ordalag. Vidare skiljer sig det aktuella förslaget mot för vad som varit aktuellt vid tidigare utredningar om näringsförbud. Det kan därför ifrågasättas om de tidigare övervägandena som hänvisas till i fråga om förslagets förhållande till bland annat 30 kap. 9 § brottsbalken och artikel 4.1 i sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen fortsatt gör sig gällande. Utifrån de höga krav som ska ställas på lagstiftning som inskränker grundlagsskyddade rättigheter anser inte tingsrätten att eventuella konsekvenser analyserats tillräckligt i promemorian.

Förslaget om en utvidgad personkrets

Tingsrätten bedömer att uttrycket ”brott som utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt” i författningsförslaget är svårtolkat. Beroende på tolkning kan begreppet få en vid eller snäv innebörd och begreppet ger ett stort utrymme för s.k. gråzoner. Tingsrätten anser inte att utredningen eller den författningskommentar som lämnats till förslaget ger en tillräcklig vägledning i frågan utan behöver klargöras ytterligare.

Bland annat anser tingsrätten att det framstår som motsägelsefullt att det på s. 29 i promemorian anges att ”Begreppet systematiskt kan dock inte ges en lika vid tolkning i vissa andra sammanhang som vid tillämpningen av 29 kap. 2 § brottsbalken”. Därefter konstateras på s. 47 att ”Rekvisitet bör i lagen om näringsförbud ges samma innebörd som i 29 kap. 2 § 6 brottsbalken”. Tingsrätten anser därför att förslaget i sin nuvarande form kan medföra tillämpningssvårigheter och en gränsdragningsproblematik. Enligt tingsrätten är det också bekymmersamt att utredningen inte i större utsträckning har undersökt vilka följder ändringarna kommer att få för andra brott än de som utförs inom ramen för gängrelaterad brottslighet. Tingsrätten ser dock positivt på förslaget om att presumptionen för näringsförbud kan brytas om det finns särskilda skäl.

Sammantaget anser tingsrätten att det finns problem med den föreslagna ändringen både ur rättssäkerhets- och förutsebarhetssynpunkt. Det innebär att förslaget om utvidgning av personkretsen som kan meddelas näringsförbud avstyrks i dess nuvarande utformning.

Övriga förslag

För att kunna göra nödvändiga anpassningar i verksamheten anser tingsrätten att tidpunkten för ikraftträdandet ligger för nära i tid och bör flyttas fram åtminstone några månader. Tingsrätten har inte några synpunkter på de övriga förslag som lämnats i promemorian.

Detta yttrande har beslutats av tf. lagmannen Karin Johnsson Rydh. Tingsfiskalen Linnea Söderqvist har varit föredragande.

Karin Johnsson Rydh

Linnea Söderqvist